

РЕПУБЛИКА СРПСКА

ВЛАДА

КАБИНЕТ ПРЕДСЈЕДНИКА

Трг Републике Српске 1, Бања Лука, тел: 051/339-103, факс: 051/339-119, e-mail:kabinet@vladars.net

Број:04.1.821-1/21

Датум: 28.4.2021. године

Његова екселенција Антонио Гутереш
Генерални секретар
Уједињене нације
1 United Nations Plaza
New York, New York, USA 10017-3515

Поштовани генерални секретару,

Са циљем да помогне Савјету безбједности у предстојећој сједници о Босни и Херцеговини (БиХ), Република Српска, страна потписница Општег оквирног споразума о миру у Босни и Херцеговини (Дејтонски споразум) и анекса који чине његову суштину, доставља приложени Двадесет и пети извјештај Савјету безбједности Уједињених нација. Република Српска још једном потврђује подршку Дејтонском споразуму, који чува мир и стабилност у БиХ већ више од 25 година, и очекује даљи напредак БиХ на путу ка чланству у Европској унији.

У Извјештају прво наводимо основне чињенице о Републици Српској, укључујући њену демократску традицију, посвећеност људским правима и одређеност за Дејтонски споразум и европске интеграције БиХ. У Дијелу II Извјештаја наглашавамо зашто је за стабилност и просперитет БиХ пресудно да Дејтонски споразум, укључујући Устав БиХ, буде спроведен дословно. Нажалост, нелегитимни поступци међународног високог представника и Уставног суда БиХ подрили су дејтонску структуру, што за последицу има дисфункционалност БиХ. У Дијелу III Извјештаја објашњавамо зашто сви приједлози измјена закона и устава у БиХ захтијевају опрез и консензус, иако ће, у сврху спровођења одлука Европског суда за људска права, бити потребне ограничене реформе. У Дијелу IV Извјештаја наводимо зашто је Канцеларија високог представника требало да буде давно угашена. У Дијелу V бавимо се напретком БиХ ка чланству у ЕУ и препрекама пред тим напретком које представља даље присуство ОХР-а и страних судија у Уставном суду БиХ.

Молимо да овај акт и приложени Извјештај доставите чланицама Савјета безбједности. Уколико Вама или чланицама Савјета безбједности буду потребне додатне информације или уколико будете имали питања у вези са садржајем Извјештаја, биће нам задовољство да Вам их доставимо.

С поштовањем,

ПРЕДСЈЕДНИК ВЛАДЕ

Радован Вишковић

**Двадесет и пети извјештај Републике Српске Савјету безбједности Уједињених
нација**

Мај 2021.

Двадесет и пети извјештај Републике Српске Савјету безбједности Уједињених нација

Садржај

I. Република Српска: увод.....	3
А. Демократија и људска права	3
В. Опредијељеност за изворни Дејтонски споразум.....	3
С. Европске интеграције	3
Д. Односи са сусједним земљама и међународном заједницом	4
1. Регионална сарадња.....	4
2. Република Српска подржава сарадњу са НАТО-ом, али се противи чланству БиХ у било ком савезу.....	4
II. Дејтонски споразум мора бити спроведен дословно	5
А. Дејтонска формула је нужно прихватање политичке стварности БиХ	5
В. Високи представник и Уставни суд БиХ централизовали су БиХ и нарушили права конститутивних народа супротно дејтонској формули.....	6
С. Одступања од Дејтона имају за последицу нефункционисање данашње БиХ.....	7
Д. Одређени моћни и утицајни појединци и институције у БиХ још увијек не прихватају Дејтонски споразум и активно га саботирају кад год им се укаже прилика	8
1. Дестабилизујућа антидејтонска реторика Бакира Изетбеговића	8
2. Министар спољних послова на нивоу БиХ подрива међунационално помирење и остваривање правде за ратне злочине	9
3. Стални напади на дејтонску структуру БиХ пред судовима.....	9
4. Наставак лишавања Хрвата њихових права	10
5. Сталне пријетње усмјерене против права ентитета и конститутивних народа изазивају узнемиреност и раздор	11
III. Сви приједлози промјена закона и устава захтијевају опрез	11
А. Све промјене закона и устава морају поштовати основну дејтонску структуру БиХ	11
В. Сви напори у оквиру залагања за измјене закона и устава морају поштовати суверенитет БиХ.....	13
С. Све уставне промјене морају пратити уставне процесе.....	13
Д. Република Српска поздравља недавно изнесену америчку политику о уставним промјенама	14
Е. Спровођење одлука Европског суда за људска права.....	14
IV. Континуирани проблеми које изазива ОХР.....	15

A.	Нови високи представник не смије бити именован	15
B.	Сталне пријетње високог представника да ће прибјећи бонским овлашћењима провокативне су и дестабилизујуће	16
	1. Вријеме је да се високи представник изричито одрекне бонских овлашћења .	16
	2. Неистините тврдње високог представника да има и друга овлашћења уз овлашћења из Анекса 10.....	18
C.	Опасна улога високог представника у БиХ.....	18
	1. Бивши високи представници признају штетне посљедице ОХР-а по БиХ	20
	2. Пријетње и ултиматуми високог представника.....	21
	3. Срби и Хрвати у БиХ једногласно се слажу у томе да ОХР изазива проблеме и да мора бити затворен.....	22
V.	Европске интеграције	22
A.	Напредак на европским интеграцијама	22
B.	Препреке пред напретком	24
	1. ОХР.....	24
	2. Стране судије Уставног суда БиХ.....	25

Двадесет и пети извјештај Републике Српске Савјету безбједности Уједињених нација

Увод и кратак преглед извјештаја

Република Српска, као страна уговора који чине Дејтонски мировини споразум из 1995. године и један од два ентитета који чине Босну и Херцеговину (БиХ), доставља овај 25. извјештај Савјету безбједности Уједињених нација.

У Дијелу I Извјештаја износимо основне чињенице о Републици Српској и њеним ставовима, укључујући демократску традицију и посвећеност људским правима. Наглашавамо определијељеност Републике Српске за Дејтонски споразум и усвајање реформи неопходних за европске интеграције Босне и Херцеговине. Надаље, истичемо да Република Српска подржава проширење сарадње са регионалним партнерима и наставак сарадње са НАТО-ом, али не и чланство у том савезу.

У Дијелу II, Република Српска апострофира потребу да Дејтонски споразум, укључујући Устав БиХ, буде спроведен дословно. Дејтон је најуспјешнији мировни уговор у новијој историји зато што је уважио политичку стварност БиХ и предвидио децентрализовану структуру и механизме заштите за све конститутивне народе БиХ. Нажалост, високи представник и Уставни суд БиХ подрили су ову структуру супротно Дејтону. Резултат тог дјеловања је данашња дисфункционална БиХ. Ситуацију додатно погоршава то што одређени моћници и институције у БиХ не прихватају Дејтонски устав. Предсједник најмоћније бошњачке политичке странке у БиХ, на примјер, недавно је одбио да искључи рат као могућност и назвао целокупан српски народ „геноцидашима”.

У Дијелу III Извјештаја објашњавамо да сви приједлози промјена закона и устава захтијевају опрез и консензус. Прво, све измјене закона и устава морају поштовати основну дејтонску структуру БиХ. Друго, залагања за измјене закона и устава у БиХ морају поштовати суверенитет БиХ и не смију их наметати странци. Треће, све измјене закона и Устава БиХ морају бити извршене у процесима дефинисаним у Уставу. Република Српска поздравља изјаве америчке политике којима се подржава Дејтонски споразум и слаже се са државним секретаром Блинкеном да постоји потреба за ограниченим уставним промјенама са циљем спровођења одлука Европског суда за људска права.

У Дијелу IV Извјештаја наводимо неке од многобројних разлога за затварање Канцеларије високог представника. Тајан процес именовања новог високог представника супротан је Анексу 10. Дејтонског споразума, инструменту којим је високи представник уведен. Наставак пријетњи високог представника да ће посегнути за тзв. „бонским овлашћењима”, која су еклатантно незаконита, што је чињеница која се све више признаје, провокативна су и дестабилизујућа. Уз то, даље присуство високог представника подрива напредак БиХ, што су признали и бивши високи представници.

У Дијелу V, говоримо о напретку БиХ ка чланству у Европској унији, као и значајним препрекама пред тим напретком. Све док БиХ има високог представника који присваја диктаторска овлашћења и уставни суд са три мјеста резервисана за странце, остаће

протекторат, а не држава пуног суверенитета која је квалификована за чланство у Европској унији, што су признали и званичници Европске уније.

Без обзира на изазове у БиХ, Република Српска увјерена је да БиХ може успјети под условом да страни и домаћи актери прихвате и подрже слово Дејтонског споразума.

Двадесет и пети извјештај Републике Српске Савјету безбједности Уједињених нација

I. Република Српска: увод

A. Демократија и људска права

1. Република Српска је демократски ентитет са 25 година дугим историјатом слободних, правичних и конкурентних избора. Уважава и поштује људска права и добродошлим сматра све припаднике свих вјера и нација. Влада Републике Српске енергично подржава напоре на промовисању узајамног разумијевања и поштовања међу различитим групама у Републици Српској. Република Српска подржава спровођење одлука Европског суда за људска права укидањем националног предзнака за чланове Предсједништва БиХ и Дом народа из Републике Српске.

B. Опредијељеност за изворни Дејтонски споразум

2. Република Српска опредијељена је за поштовање и спровођење Дејтонског споразума, који је камен темељац регионалног мира већ више од 25 година. Споразум не само да је зауставио рат, него је и донио формулу стабилности и демократске власти у земљи дубоких међунационалних подјела.

3. Република Српска једноставно инсистира, *као што би требало да чине све стране*, на поштовању Дејтонског споразума, и наставиће да се залаже за спровођење и заштиту Споразума свим политичким и правним средствима.

4. Република Српска опредијељена је за будућност БиХ као успјешне и стабилне земље, која је утемељена и вођена принципима на којима почива Дејтонски споразум. У том циљу, политичко руководство Републике Српске позвало је, у априлу 2021. године, на отворен политички разговор оба ентитета и три конститутивна народа БиХ са циљем враћања слова и основних начела Дејтонског споразума.

5. Истовремено, Република Српска увиђа оно што би свим чланицама међународне заједнице требало да буде очигледно - да стални притисци и пријетње укидањем механизма заштите и гаранција за све конститутивне народе из Дејтонског споразума могу неке Србе и Хрвате, као и друге у региону, навести да доведу у питање будућност БиХ. Као што детаљније говоримо у даљем тексту, једина пријетња по будућност и стабилност БиХ долази од оних који никада нису прихватили Дејтонски споразум и активно раде на његовом подривању.

C. Европске интеграције

6. Република Српска у потпуности је опредијељена за реформе нужне за европске интеграције БиХ и већ је остварила знатан напредак на тим питањима, укључујући усклађивање прописа са европским правним тековинама и спровођење економских реформи и мјера против корупције. Република Српска наставиће да спроводи реформе које препоручује ЕУ и ради на европским интеграцијама, без обзира на то што је, у овом тренутку, због геополитичких услова у самој ЕУ дошло до одгађања проширења ЕУ.

D. Односи са сусједним земљама и међународном заједницом

1. Регионална сарадња

7. Република Српска снажно подржава иницијативу мини-Шенген, пројекат чији је циљ уклањање препрека на Западном Балкану, ком су се придружиле Албанија, Србија и Сјеверна Македонија. Република Српска нада се да ће БиХ придружити мини Шенгену и другим настојањима да се учврсте везе и сарадња са сусједним државама.

8. Република Српска наставља да сарађује са другим земљама у региону у жељи да унаприједи односе и његује сарадњу. На примјер, Република Српска послала је помоћ хрватској регији Банија, коју је у децембру 2020. године погодио земљотрес. Потпредсједник хрватске владе Борис Милошевић, који је био у пратњи предсједнице Републике Српске Жељке Цвијановић у посјети земљотресом погођеној Петрињи, рекао је да „ако има ишта позитивно у овој великој несрећи што је погодила ово подручје, то је та једна солидарност” . . . „гдје помажемо сви свима без гледања тко је које вјере и нације”.¹

2. Република Српска подржава сарадњу са НАТО-ом, али се противи чланству БиХ у било ком савезу

9. Република Српска залаже се за неутралност, слично статусу који имају Аустрија, Шведска, Финска и Ирска. Република Српска тражи оно што је Томас Цеферсон тражио за Сједињене Америчке Државе: „мир, трговину и искрено пријатељство са свим народима – не улазећи ни у какве савезе”. Свега 20% изборног тијела у Републици Српској подржава чланство у НАТО-у,² тако да је сасвим природно што се чланству у НАТО-у противе све релевантне странке у Републици Српској, било да су у власти или опозицији.

10. Штавише, с обзиром на циљну потрошњу на одбрану коју НАТО захтијева, тј. 2% БДП-а, чланство у НАТО-у значило би огромно повећање потрошње на одбрану.³ Повећање војне потрошње које носи чланство у НАТО-у захтијевало би штетно повећање пореза или болно резање потрошње, које БиХ једноставно не може да изнесе.

11. Без обзира на одређеност за неутралност, Република Српска подржава и активно учествује у континуираној сарадњи БиХ са НАТО-ом, између осталог и у оквиру програма Партнерство за мир, којем је БиХ приступила 2006. године, и Индивидуалног акционог плана за партнерство са БиХ, који је усаглашен са НАТО-ом 2008. године. Република

---

¹ Предсједница Републике Српске у Петрињи: Желим да се Глина и Петриња брзо опораве, ХИНА, 10. фебруар 2021.

² Еда, Налази истраживања о ставовима грађана Републике Српске о НАТО и евро-атлантским интеграцијама, 14. новембар 2019. (на страници: edabl.org/citizens-of-republika-srpska-do-not-want-to-join-nato-but-prefer-to-join-the-european-union/).

³ На семинару који је под покровитељством НАТО-а одржан у Сарајеву у марту 2017. године, Шефик Џаферовић, тадашњи члан Парламента, рекао је да БиХ „издваја мање од 1% свог БДП-а за одбрану, а највећи дио иде на персонал. У коначном, биће потребни већи издаци за одбрану”. Report, The Western Balkans: Transition, Challenges, European Aspirations and Links to the MENA Region, NATO Parliamentary Assembly, 21. април 2017.

Српска подржала је и одлуку Савјета министара из фебруара 2021. године којом је формирана Комисија за сарадњу са НАТО-ом и одобрен Програм реформи који ће бити послан у сједиште НАТО-а. Република Српска такође тијесно сарађује са Сједињеним Америчким Државама и другим чланицама НАТО-а на сузбијању тероризма и другим безбједносним питањима. Ранијим прокламацијама Република Српска је износила став о демилитаризацији БиХ, сматрајући да је то најбоље и најкорисније рјешење. Издвајања за одбрану и оружане снаге на нивоу БиХ су огромна, а та средства могла би бити корисније употријебљена у многим областима, попут здравствене и социјалне заштите, образовања, помоћи привреди у отварању и очувању радних мјеста.

II. Дејтонски споразум мора бити спроведен дословно

12. Да би БиХ остала стабилна и напредовала, Дејтонски споразум, укључујући децентрализовану власт успостављену Уставом БиХ, мора се досљедно спроводити. Ранија одступања од ове формуле и актуелне пријетње промјеном осјетљиве равнотеже постигнуте Дејтонским споразумом изазивају политичке тензије и пријете будућој стабилности БиХ.

A. Дејтонска формула је нужно прихватање политичке стварности БиХ

13. Устав БиХ, договорен у Дејтону, успјешно чува мир и стабилност већ више од 25 година зато што је прилагођен политичкој и историјској стварности БиХ, коју карактеришу три народа чији припадници страхују од доминације једног или оба друга народа. Већину надлежности Устав даје ентитетима и садржи различите механизме који су пажљиво постављени тако да штите интересе ентитета и конститутивних народа. Не само да је искуство показало да је дејтонска формула успјешно одржала мир и омогућила напредак у БиХ, него и да не постоји одржива алтернатива овој структури, нити је икада постојала. Чак ни пола вијека репресивне власти у бившој Југославији није успјело да угуши одвојене националне идентитете и супарништва, који су настављени током цијеле совјетске ере и испливали на површину чим је попустила контрола репресивног ауторитарног режима.

14. Као што је Ричард Холбрук, главни преговарач испред САД-а у Дејтону, рекао 2007. године, „Босна је федеративна држава. Мора и бити структурисана као федеративна држава. Не можете имати унитарну владу зато што би се земља вратила сукобима. И то је разлог из ког је Дејтонски споразум вјероватно најуспјешнији мировни уговор на свијету у посљедњој генерацији, уважава стварност“.⁴

15. Противници дејтонског компромиса криве га због политичких подјела у БиХ, али у овом погрешном размишљању побркани су узрок и посљедица. У недавно објављеном чланку, професор Универзитета у Питсбургу Роберт М. Хејдн написао је: „Босна није каква јесте због Дејтона; управо, Дејтон је такав због природе босанског друштва“.⁵

---

⁴ Holbrooke: *Kosovo Independence Declaration Could Spark Crisis*, Council on Foreign Relations, 5. децембар 2007. (доступно на cfr.org/kosovo/holbrooke-kosovo-independence-declaration-could-spark-crisis/p14968).

⁵ Robert Hayden, *The Ethno-Territorial Separation of Bosnia Was the Key to Ending the War and Keeping Peace*, *The National Interest*, 10. јануар 2021.

16. Од потписивања Дејтонског споразума до данас, није било већег међунационалног насиља у БиХ. Супротно тврдњама неких који пажњу придају само дневним политичким свађама у БиХ, стварне пријетње по стабилност и будућност БиХ не долазе од инсистирања на национално-вјерским идентитетима, чак ни од провокативне политичке реторике. У ствари, материјалне пријетње по стабилност и будућност БиХ долазе од оних елемената који теже да пониште дејтонску формулу и укину механизме заштите који су сачували мир у земљи.

В. Високи представник и Уставни суд БиХ централизовали су БиХ и нарушили права конститутивних народа супротно дејтонској формули.

17. Од потписивања Дејтонског споразума, високи представници су, један за другим, помагали настојањима бошњачких политичких странака у БиХ да, кроз неумољиву кампању, разграде дејтонски компромис и остваре бошњачки ратни циљ - унитарну државу којом владају бошњачки политичари. Високи представник је већ, низом незаконитих одлука, остварио добар дио овог плана, гдје су на нивоу БиХ формиране бројне агенције супротно уставној подјели надлежности.

18. Међутим, високом представнику и бошњачким странкама ни то није довољно. Странка демократска акције (СДА) је 2019. године усвојила провокативну декларацију у којој позива на потпуно укидање дејтонског уређења - укључујући ентитете и механизме заштите конститутивних народа - у прилог унитарне државе којом би доминирала СДА.

19. Умјесто да испуњава своју обавезу према којој је дужан да се придржава Устава БиХ, Уставни суд БиХ пречесто потврђује неуставну централизацију и слабљење уставом загарантованих механизма заштите конститутивних народа БиХ. У ствари, тијело које је најодговорније за успостављање и поштовање владавине права у БиХ редовно игнорише закон. У Уставу Босне и Херцеговине каже се: „Све владине функције и овлашћења, која нису овим Уставом *изричито дата* институцијама Босне и Херцеговине, припадају ентитетима“.⁶ Међутим, упркос овој јасној формулацији, судијска већина у Уставном суду БиХ редовно прихвата надлежности на нивоу БиХ које нису изричито, чак ни конклюдентно, дате нивоу БиХ.

20. Године 2010, Недим Адемовић, бивши шеф кабинета предсједника Уставног суда уз одобравање изјављује: „Уставноправни развој је искључиво посљедица међународног интервенционизма“.⁷ Похвалио се: „Уставни суд БиХ дао је легитимитет многим наметнутим законима, успостављао је баланс између суверенитета БиХ и међународне управе“.⁸

21. Уставни суд БиХ упорно се руга владавини права, игнорише јасне уставне обавезе и повинује се незаконитом октроисању закона одлукама високог представника, што је, више

---

⁶ Устав БиХ, члан III (3)(а) (курзив додат)

⁷ Интервју са Надимом Адемовићем, Ослобођење, 24. април 2010.

⁸ *Id.*

него очигледно, супротно демократском законодавном систему који успоставља Устав БиХ. Када се Уставни суд БиХ једном усудио да се успротиви високом представнику, високи представник одговорио је одлуком, која је још увијек на снази, а којом поништава судску одлуку и забрањује било ком суду у БиХ да „оспорава или доводи било како у питање једну или више одлука високог представника”.⁹

22. Већина судија Уставног суда БиХ поуздано подржава разграђивање дејтонског компромиса тако што у кључним предметима три судије - странца гласају као блок са двојицом судија из реда Бошњака и тако прегласавају четири судије које су држављани БиХ. Стране судије у Уставном суду БиХ не доприносе очувању дејтонске структуре БиХ. Напротив, гласају за одлуке које изазивају оправдано незадовољство код једног или два народа, јер крше елементарна права, најчешће Срба и Републике Српске.

23. Због чињенице да Уставни суд БиХ не штити дејтонску структуру још је важније да то чине изабрани званичници.

С. Одступања од Дејтона имају за посљедицу нефункционисање данашње БиХ

24. Као и у бројним земљама које имају групе и регионе са историјским идентитетом, и Устав БиХ строго ограничава надлежности нивоа БиХ, чиме је максимално сужен предмет спорних одлука за које је потребан консензус на нивоу БиХ. Дејтонским споразумом и његовим Анексом 4. БиХ је одређена као државна заједница са веома ограниченим унутрашњим суверенитетом, који највећим дијелом припада ентитетима – Републици Српској и ФБиХ. О ограниченом унутрашњем суверенитету БиХ говори и структура власти на нивоу заједничких институција, а њих је свега три – Предсједништво БиХ, као колективни шеф државне заједнице и извршна власт, Уставни суд БиХ и Централна банка БиХ. Сви остали органи су помоћни, те у називу и немају одредницу БиХ (на примјер, Парламентарна скупштина и њена два дома – Представнички и Дом народа, као и Савјет министара који није влада, већ помоћно тијело Предсједништва БиХ). Закони које су наметнули високи представници, а потврдио Уставни суд БиХ, грубо су нарушила уставну дејтонску структуру БиХ продубљујући међунационално неповјерење и нестабилност у БиХ.

25. Нажалост, неуставна централизација надлежности до које је, у великом дијелу, дошло због нелегалних и промашених поступака високог представника, саботира дејтонски концепт. До дисфункционалности БиХ није довео Устав БиХ договорен у Дејтону него нарушавање те формуле од стране високог представника, те непоштовање Устава од стране Уставног суда БиХ; управо је неуставна централизација надлежности извор многих неријетких и крајње контроверзних застоја који су обиљежили управу на нивоу БиХ.

26. Бивши правник ОХР-а Метју Периш недавно је признао ову очигледну чињеницу када је написао да су „проблеме БиХ усложњавали . . . сукцесивни високи представници и

---

⁹ Наредба о спровођењу Одлуке Уставног суда Босне и Херцеговине у апелацији Милорада Билбије и др. бр. АП-953/05, 23. март 2007.

други међународни званичници који су вршили притисак на стране да креирају све више федералних структура у настојању да се централизује власт”.¹⁰ Појашњава:

Централизација усложњава проблеме консоцијације, не рјешава их. Управо децентрализација смирује политичке притиске консоцијационизма када различите групе не желе међусобан компромис, а не већа централизација. Швајцарска опстаје уз приближно консоцијативан устав тако што надлежности власти држи даље од Берна и препушта их географски различитим кантонима.¹¹

D. Одређени моћни и утицајни појединци и институције у БиХ још увијек не прихватају Дејтонски споразум и активно га саботирају кад год им се укаже прилика

1. Дестабилизујућа антидејтонска реторика Бакира Изетбеговића

27. Од прошлог извјештаја Републике Српске Савјету безбједности у октобру 2020. године до данас, лидер највеће бошњачке политичке странке у БиХ Странке демократске акције (СДА) Бакир Изетбеговић често се упуштао у гнусну и дестабилизујућу реторику. На примјер, у марту је изјавио да не може рећи да неће бити рата и додао: „Радије бих данас умро него допустио да геноцидаши завладају дијелом Босне и Херцеговине”.¹² Изетбеговићево помињање рата је пријетеће, а називање Срба који немају ништа са ратним злочинима „геноцидашима” врхунац је нетрпељивости која подрива међунационално помирење. Не треба да изненађује страх Срба од централизоване државе којом владају политичари који о њима мисле на тај начин. Упркос томе, српски члан Предсједништва БиХ одговорио је Изетбеговићу позивом на разговор чији би циљ био проналазак уравнотеженог рјешења којим би били задовољни сви - и ентитети и конститутивни народи, те рекао: „Дајте да разговарамо о Дејтону, Уставу, и то без странаца, и да тај договор поштујемо. Не желимо никакво позивање на насиље или наметање неких проблема”.¹³

28. У још једном примјеру гдје демонизује Србе као народ, Изетбеговић је у јануару 2021. године, говорећи о предсједавајућем Предсједништва БиХ Милораду Додику рекао: „И кажу „Нема лоших народа, има лоших руководства” - нисам сигуран”,¹⁴ имплицирајући да су Срби лош народ, јер дају подршку Додику.

29. У јануару 2021, Изетбеговић је још једном поновио свој презир према Дејтонском споразуму и одбијање Устава БиХ, те признао колика је штета већ нанесена дејтонској

---

¹⁰ Matthew Parish, *How to exit Bosnia*, Transconflict, 8. април 2021.

¹¹ *Id.*

¹² Бакир Изетбеговић: *Ако буде рата, спреман сам стати испред људи*, Н1, 20. април 2021.

¹³ Додик: Српска не жели рат, позивамо на разговор, РТРС, 20. април 2021.

¹⁴ *Бурне реакције након изјаве Бакира Изетбеговића*, Н1, 23. јануар 2021.

формули, изричито рекавши да нема повратка на „изворни Дејтон“ јер је то ретроградно, што значи на Устав БиХ како је написан.¹⁵ У марту 2021, Изетбеговић је позвао на „унитарну државу Босну и Херцеговину“, што је био ратни циљ бошњачке армије.¹⁶ У децембру 2020, Изетбеговић је запријетио да има „страховито оружје“, о чему сви који имају „зле намјере“ према БиХ треба да размисле.¹⁷

30. Међународна заједница треба да осуди ову агресивну и нетрпељиву реторику и инсистира на томе да политички актери у БиХ прихвате Дејтонски споразум као основ управљања БиХ.

2. Министар спољних послова на нивоу БиХ подрива међунационално помирење и остваривање правде за ратне злочине

31. Министар спољних послова на нивоу БиХ Бисера Турковић, члан СДА, прешла је границу и подрила међунационално помирење и правду за ратне злочине. У јануару 2021. године, након што је Суд БиХ утврдио да је бивши командант бошњачке армије Сакиб Махмуљин крив за ратне злочине и звјерства одреда Ел муцахид под његовом командом, Турковићева се ухватила фејсбука и ту осудила пресуду и величала Махмуљина.¹⁸ Пренијела је ријечи из пријетећег писма Махмуљиновог сина како је „и послјије рата - рат”.¹⁹

32. Турковићева наставља да слиједи спољну политику СДА умјесто БиХ. На примјер, у јануару 2021. године, Турковићева је изашла из оквира своје надлежности и послала дипломатску ноту Хрватској као одговор на најаву Хрватске да ће прогласити искључив економски појас, наводећи да су тиме угрожена права БиХ.²⁰ Нота не одражава став Предсједништва БиХ, органа надлежног за вођење спољне политике према Уставу БиХ, а предсједавајући Предсједништва изричито је изразио противљење њеном ставу. Хрватска је с правом обавијестила Турковићеву да не може прихватити ноту Министарства спољних послова као легитиман и званичан став БиХ.

3. Стални напади на дејтонску структуру БиХ пред судовима

33. Бошњачки званичници већ годинама упућују фриволне захтјеве за преиспитивање закона Републике Српске пред Уставним судом којима траже пренос нових надлежности на

---

¹⁵ *Изетбеговић: Морамо наћи баланс између етничког и грађанског принципа*, ФЕНА, 20. јануар 2021.

¹⁶ *Изетбеговић: Неопходно јачање програђанских снага у БиХ*, ФЕНА, 21. март 2021.

¹⁷ *Бошњачки лидер: Босна има страховито оружје, то је порука непријатељима*, Н1, 11. новембар 2020.

¹⁸ *Сандра Вељковић, Министрица вањских послова БиХ брани осуђеног заповједника муцахедина који су убијали Србе и Хрвате*, Вечерњи лист, 25. јануар 2021.

¹⁹ *Id.*

²⁰ *Министар иностраних послова Хрватске одбио дипломатску ноту министра иностраних послова БиХ о економском појасу*, ХИНА, 11. фебруар 2021.

ниво БиХ у флагрантној супротности са Уставом, или једноставно спречавају легитимне акте управе ентитета. (Бошњачки званичници су чак упутили редикулозну апелацију у којој тврде да су припрема и достављање извјештаја Републике Српске Савјету безбједности на неки начин незаконити, иако одређене чланице Савјета безбједности траже и поздрављају те извјештаје).

34. Најновији примјер је да, упркос чињеници да уређивање локалног шумског земљишта очигледно није надлежност БиХ, што показује јасна подјела надлежности у Уставу БиХ и разрађен законски режим за шуме у оба ентитета и кантонима, бошњачки званичници затражили су од Уставног суда да одбаце постојећи систем, занемари текст Устава и одлуком уведе нову надлежност на нивоу БиХ над шумама.

35. У сличној, недавно поднесеној апелацији, бошњачки политичари тврде да Република Српске не може давати концесије за електране, иако су сагласности у потпуности у складу са законом БиХ који уређује концесије, а који је припремљен уз помоћ експерата из ЕУ и других чланица међународне заједнице, и упркос чињеници да су и Република Српска и ФБиХ током низа година издале на десетине сличних концесија.

36. У још једном случају, бошњачки политичари недавно су се обратили Уставном суду БиХ тражећи да укине Министарство за европске интеграције и међународну сарадњу Републике Српске, иако улога овог министарства, која је слична улози регионалних тијела широм Европе, ни на који начин није супротна надлежности нивоа БиХ за спољну политику нити на било који начин крши Устав.

37. Стална подношења ових провокативних и реметилачких апелација на основу тврдњи без уставног упоришта показују упорна настојања бошњачких странака да повећају тензије и поново напишу Дејтонски споразум са циљем смањења механизма заштите ентитета и конститутивних народа.

4. Наставак лишавања Хрвата њихових права

38. Бошњачке политичке странке предано раде на томе да Хрвате лише уставних механизма заштите које имају као конститутиван народ. У том погледу, већ су успјели на један начин, а то је избор Жељка Комшића као „хрватског” члана Предсједништва БиХ на изборима 2018. године. Комшић је номинално хрватски политичар који се залаже за политички програм СДА и Бошњака, а готово да нема никакву подршку међу Хрватима. Бошњачки политичари лишили су права хрватске гласаче тако што су подстицали Бошњаке да гласају за Комшића умјесто за кандидата за бошњачко мјесто у Предсједништву. Ова манипулативна тактика дала је Бошњацима два мјеста у Предсједништву, а Хрватима ниједно.

39. Међутим, бошњачким странкама ни то није довољно. Бакир Изетбеговић, лидер СДА, често наглашава да се „мањини” (Хрватима) не смије дозволити да блокирају вољу већинских Бошњака. На примјер, у октобру 2020. године Изетбеговић се, говорећи о Хрватима у Федералном парламенту, противи, како то назива, „доминацији мањине над

већином”.²¹ Бакир Изетбеговић, предсједник СДА, недавно је запријетио да ће искористити „феномен Комшић“ и на нижим нивоима власти да би обезбиједио да хрватска заједница ни на који начин ефективно не учествује у управи.

5. Сталне пријетње усмјерене против права ентитета и конститутивних народа изазивају узнемиреност и раздор

40. Механизми заштите конститутивних народа из дејтонског устава нужни су не само да би се обезбиједили мир и стабилност, него и да би народи у БиХ могли превазићи међунационалне баријере и сарађивати. Тек када народи у БиХ буду осјећали да су потпуно заштићени од доминације других, моћи ће да изграде повјерење и пређу преко националних линија ка заједничким циљевима. Покушаји да се механизми заштите конститутивних народа укину изазивају неповјерење, узнемиреност и раздор. Међунационална сарадња постаје готово немогућа када се један народ осјећа као под опсадом.

41. Када високи представник и међународна заједница подржавају настојања у правцу додатне централизације власти у БиХ у директној супротности са формулом договореном у Дејтону и јавно позивају на измјене Устава БиХ у политичке сврхе, ти поступци само додатно дестабилизују политичку климу зато што се стране којима нису гарантовани механизми заштите и аутономија из Дејтона осјећају угрожено и сходно томе и реагују.

42. Дискусија међу Србима и Хрватима у БиХ, као и другима у региону, о евентуалном мирном раздруживању БиХ јавља се као неизбјежна реакција на ове упорне пријетње даљом централизацијом БиХ супротно Уставу БиХ. Управо пријетње потпуним укидањем Републике Српске које пласирају одређени бошњачки политички лидери, узрокују да српски лидери увијек одговарају да ће се Република Српска позвати на право на самоопредјељење и да неће дозволити њено укидање. Ако је циљ да остане пресудан инструмент стабилности у региону, Дејтонски споразум не може бити уговор који обавезује само једну страну, него га морају поштовати сви.

III. Сви приједлози промјена закона и устава захтијевају опрез

A. Све промјене закона и устава морају поштовати основну дејтонску структуру БиХ

43. Све промјене закона и устава у БиХ морају оставити недирнутом уставом гарантовану аутономију ентитета и дејтонске механизме заштите конститутивних народа. Ова структура сачувала је мир више од 25 година, а и даље је од пресудног значаја као гаранција стабилности у будућем периоду. Током цјелокупне историје региона, стабилна управа увијек је захтијевала уважавање регионалне аутономије.

44. Бивши високи представник Карл Билт у јануару је написао: „Онима које доводе у питање дејтонску структуру због поштовања етничких и националних идентитета могло би се савјетовати да покушају да код Шкота издејствују да прихвате потпуну интеграцију са

---

²¹ Изетбеговић: *Не пристајемо на уцјене ХДЗ-а*, Vijesti.ba, 8. октобар 2020.

Енглеском, или код Каталонаца или Баскијаца да прихвате потпуно унитарну Шпанију. Политика у таквим земљама обично почива на националним идентитетима”.²²

45. Једноставно речено, све пријетње у односу на дејтонску формулу пријетње су стабилности, напретку и будућности БиХ. У недавно објављеном чланку у *Националном интересу (The National Interest)*, професор Хејдн упозорава на дестабилизацију БиХ услед наметања централизованог система Србима и Хрватима:

Већина приједлога америчких аналитичких центара за „рјешавање БиХ” креће се око тога да НАТО помогне Бошњацима да преузму власт кроз наметање централизоване владе Хрватима и Србима. Тешко је замислити бољи начин да се БиХ дестабилизује. Још је теже наћи одбрањив разлог за такве приједлоге.

* * *

Дејтонски систем чува мир већ двадесет и пет година. Зашто дестабилизувати БиХ баш сада?²³

46. Неки амерички коментатори који се залажу за БиХ у којој доминирају Бошњаци учествују у лобистичкој кампањи и залажу се да САД и друге земље, кроз агресиван наступ, замијене дејтонски систем који чува мир већ више од 25 година. На примјер, у недавном извјештају под насловом *Како поправити Дејтон: Нови аранжман за Босну и Херцеговину*, један аналитички центар позива међународну заједницу да силом наметне централизовани „грађански” систем у БиХ.

47. Међутим, све западњачке присталице „грађанске” БиХ карактерише фундаментално непознавање прилика у земљи. Срби и Хрвати у БиХ су, својим гласовима, досљедно и наглашено одбацили идеју „грађанске” БиХ. Недавно је чак и Бакир Изетбеговић, председник СДА, признао да је продор „грађанских” странака код Хрвата и Срба „сведен на нулу”.²⁴

48. У ствари, чак је и већина Бошњака одбацила „грађанске” странке и определијелила се за бошњачке националисте. Националистичке бошњачке странке често подржавају „грађански” систем у БиХ, али само када су сигурне да би таквом БиХ у потпуности доминирала бошњачка већина.

49. У чланку који је написао као одговор на наведени извјештај, професор Хејдн каже:

---

²² Carl Bildt, *Bosnia to war, to Dayton, and to its slow peace*, European Council on Foreign Relations, 28. јануар 2021.

²³ Robert Hayden, *The Ethno-Territorial Separation of Bosnia Was the Key to Ending the War and Keeping Peace*, The National Interest, 10. јануар 2021.

²⁴ *Изетбеговић: Неопходно јачање програђанских снага у БиХ*, ФЕНА, 21. март 2021.

Још увијек не постоје поуздани докази да су многи Хрвати и Срби у БиХ спремни да прихвате власт преко централизоване владе. Покушај централизације државе против у више наврата исказаног противљења вјероватно ће довести управо до оног сукоба ког се аутори извјештаја, наводно, прибојавају.²⁵

50. Објективни посматрачи у БиХ потврђују ово становиште. У одговору на позиве западњачких припадника академске заједнице на „грађански активизам” у сврху укидања ентитета БиХ и кантона у ФБиХ, истакнути хрватски новинар Милан Шутало пише:

Нитко нормалан, односно само луд човјек, може вјеровати како би се грађани у Републици Српској или жупанијама с хрватском већином прикључили тим грађанским просвједима, како би рушили РС или жупаније, „одузимали им новац и предавали централној влади у Сарајеву” и клицали једном предсједнику државе и босанској влади у Сарајеву!²⁶

В. Сви напори у оквиру залагања за измјене закона и устава морају поштовати суверенитет БиХ

51. Иако се стручни савјети пријатеља БиХ уважавају, реформска настојања страних влада и организација морају поштовати суверенитет БиХ. Да би биле одрживе и легитимне, измјене закона и устава у БиХ не смију бити резултат страног притиска са било које стране. Ранији покушаји утицајних трећих лица да притиском издејствују веће промјене само су успориле напредак БиХ.

52. На примјер, фијаско бутмирских састанака у октобру 2009. године служи као наука како се реформа не постиже. У војној бази Бутмир у Сарајеву, одређени чланови Управног одбора ПИК-а - уз помоћ ОХР-а - покушали су да политичким лидерима у БиХ наметну пакет драстичних и дестабилизујућих измјена Устава БиХ. Након бројних на брзину организованих састанака иза затворених врата, сви присутни политички лидери осим једног одбили су пакет.

С. Све уставне промјене морају пратити уставне процесе

53. Основни елемент поштовања владавине права је поштовање законског процеса, а нарочито поштовање уставних процеса који уређују средства којима се мијења сâм устав. Сваки покушај наметања законских реформи у БиХ незаконитим средствима само би додатно урушио поштовање владавине права и оних страних елемената који би учествовали у таквом лицемјерном настојању.

54. Све реформе - путем закона или уставних амандмана - морају се одвијати у транспарентном и законском процесу који је утврђен Уставом БиХ. Ера недемократских

²⁵ Robert M. Hayden, *A “New Deal for Destabilizing the Bosnian Peace*, Wilson Center, 2. март 2021.

²⁶ Милан Шутало, “Угледни амерички професор” заправо је ратни хушкач и саботер Дејтонског споразума и мира у БиХ, Хрватски медијски сервис, 4. април 2021.

налога које су БиХ и њеним народима наметале спољне силе супротно Дејтону и демократским уставном процесима БиХ давна је прошлост.

D. Република Српска поздравља недавно изнесену америчку политику о уставним промјенама

55. Након побједи Џоа Бајдена на изборима за предсједника САД-а, поборници БиХ под бошњачком доминацијом изразили су нереална, оптимистичка очекивања да ће нова америчка администрација усвојити агресивну политику у правцу промјене дејтонског устава, упркос чињеници да је дејтонска структура донијела мир који траје више од 25 година.

56. Међутим, Бајденова администрација одбацила је такву дестабилизујућу политику. У писму члановима Предсједништва БиХ, амерички државни секретар Мајк Блинкен позвао је на „ограничене уставне промјене потребне да би се извршила досљедна реформа изборног система која мора бити у складу са захтјевима за чланство у Европској унији и пресудама европских судова”.²⁷ Државни секретар Блинкен изричито је одбацио идеју о „Дејтону II који ће из темеља преобликовати подјелу власти из Дејтонског мировног споразума”.²⁸ Амерички амбасадор у БиХ Ерик Нелсон на сличан начин је поновио америчку опредељеност за Дејтонски споразум и БиХ са два ентитета и три конститутивна народа.²⁹

57. Република Српска са захвалношћу поздравља изјаве америчке политике којима се подржава Дејтонски споразум и слаже се са државним секретаром Блинкеном да постоји потреба за ограниченим уставним промјенама са циљем спровођења одлука Европског суда за људска права, о чему детаљније говоримо у одјелку Е. Република Српска захвална је на водећој улози коју су Сједињене Америчке Државе играле у посредовању и припреми Дејтонског споразума и нада се да ће Сједињене Америчке Државе и друге чланице међународне заједнице наставити да подржавају Споразум и противе се дестабилизујућим настојањима да се он подрије или изобличи.

E. Спровођење одлука Европског суда за људска права.

58. Република Српска подржава измјену Устава БиХ у циљу спровођења пресуде Европског суда за људска права у предмету *Сејдић - Финци* и сличним одлукама. Жали што неслагања бошњачких и хрватских странака у БиХ о начину спровођења ове одлуке у погледу изабраних званичника у ФБиХ спречавају ове измјене до којих је требало давно доћи.

59. У својој одлуци *Сејдић-Финци* из 2009. године, Европски суд за људска права утврдио је кршење одредби Устава БиХ према којима појединци који нису припадници једног од три конститутивна народа у БиХ не могу да се кандидују за члана Предсједништва

---

²⁷ Амерички државни секретар писао члановима Предсједништва БиХ у којем позива на уставне промјене, ФЕНА, 1. април 2021.

²⁸ *Id.*

²⁹ Вашингтон подржава Дејтонски споразум, СРНА, 29. јануар 2021.

или Дом народа на нивоу БиХ. Европски суд је у међувремену донио неколико сличних одлука у којима одбија захтјеве из Устава БиХ да чланови Предсједништва БиХ и Дома народа буду из одређеног народа.

60. Република Српска се већ годинама залаже за то да се једноставно укине захтјев да чланови Предсједништва БиХ и Дома народа из Републике Српске буду Срби. Што се тиче носилаца функција који представљају ФБиХ, Република Српска већ годинама јасно ставља до знања да ће прихватити свако рјешење које хрватске и бошњачке странке усагласе, а које ниједан од три конститутивна народа не лишава права гласа.

61. Године 2013, Јакоб Финци, један од два подносиоца тужбе у предмету *Сејдић-Финци*, похвалио је приједлог тадашњег предсједника Републике Српске Милорада Додика, према ком би Предсједништво БиХ имало једног члана из Републике Српске, два из Федерације, и то без националног предзнака. Финци је изјавио да он и Дерво Сејдић, други подносилац тужбе, сматрају да је Додиков приједлог „најкоректнији и најконкретнији”.³⁰

62. Нажалост, водеће бошњачке и хрватске стране више од деценију не успијевају да постигну сагласност о начину избора чланова Предсједништва БиХ и Дома народа из ФБиХ. Бошњачке странке одбијају приједлоге усмјерене на то да се спријечи да два члана Предсједништва бирају Бошњаци, а ниједног Хрвати. И управо ова мртва тачка између бошњачких и хрватских странака већ годинама спречава спровођење одлуке *Сејдић - Финци* и других одлука.

IV. Континуирани проблеми које изазива ОХР

A. Нови високи представник не смије бити именован

63. Тајан процес именовања новог високог представника супротан је међународном правном инструменту којим је он успостављен. Постојање и овлашћења Канцеларије високог представника почивају на међународном уговору, односно, Споразуму о примјени цивилног аспекта мировног рјешења, Анексу 10. Дејтонског споразума. Стране овог уговора су Република Босна и Херцеговина, Република Хрватска, Савезна Република Југославија, Федерација Босне и Херцеговине и Република Српска.

64. У члану 1.2. овог уговора каже се да „стране траже постављање високог представника” чији је мандат да „помогне странама у њиховим напорима да мобилизују те, по потреби, координишу активностима организација и агенција које су укључене у цивилне аспекте мировног рјешења”.

65. Стране које на овај начин траже именовање првог високог представника нису предвидјеле одредбу у овом уговору којом се уређује именовање његових насљедника зато што је претпоставка била да ће његова улога бити кратког вијека.

66. Међутим, потпуним извитоперењем намјера и слова Анекса 10, Канцеларија високог представника постала је инструмент којим одређени чланови међународне заједнице

---

³⁰ Додиком приједлог најкоректнији и најконкретнији, *VJESTI.BA*, 13. август 2013.

спроводе владавину над БиХ, а све одлуке у погледу именовања и улоге високог представника узурпиране су и одузете странама потписницама Анекса 10. Сагласност страна у погледу улоге и именовања високог представника сада неке чланице међународне заједнице сматрају нерелевантним у тој мјери да се у процесу именовања стране потписнице Анекса 10. чак ни не консултују. Управо, стране се чак ни не позивају да дају свој став о одговарајућим квалификацијама или дужностима новог високог представника.

67. Што је још горе, цјелокупан процес именовања сматра се тајним чином дипломатске алхемије; стране потписнице Анекса 10. чак нису удостојене ни информације о томе како новог високог представника бира, ко год да га већ бира. Чини се да стране које себе сматрају матичним старатељима БиХ не могу дјечи БиХ чак ни да дозволе да имају било какав глас у дефинисању подесне гувернанте, нити да знају како се уопште бира.

68. Истовремено, док те исте чланице међународне заједнице и сâм високи представник поступају супротно слову и ограничењима Анекса 10, игноришу права уговорних страна и сматрају се имуним у погледу најосновнијих захтјева транспарентности и правног процеса, упорно изражавају забринутост за владавину права у БиХ. Не изненађује то што њихово лицемјерје често наилази на циничан одговор великог броја грађана БиХ.

В. Сталне пријетње високог представника да ће прибјећи бонским овлашћењима провокативне су и дестабилизујуће

1. Вријеме је да се високи представник изричито одрекне бонских овлашћења

69. Супротно Дејтонском споразуму, високи представник наставља да присваја легално апсурдна диктаторска овлашћења и одлукама доноси законе, поништава одлуке Уставног суда и смјењује изабране званичнике. Недавно је запријетио да ће поново посегнути, незаконито, за такозваним „бонским овлашћењима”.

70. Како је детаљније објашњено у додатку [Двадесет и другог извјештаја Републике Српске Савјету безбједности УН](#), под насловом *Незаконитост бонских овлашћења*, самоприсвојена овлашћења високог представника да намеће законе и званичнике кажњава простом одлуком очигледно су противправна. Високи представник је институција коју су стране потписнице Анекса 10. Дејтонског споразума, међу којима и Република Српска, овластиле да дјелује као координатор међународних активности у погледу цивилних аспеката Дејтонског споразума и помаже странама у њиховим напорима. Мандат високог представника не укључује никакво овлашћење, ни изричито ни конклюдентно, да доноси одлуке које су обавезујуће по владе и грађане БиХ. Анекс 10. дефинише стриктно ограничен мандат, на основу ког високи представник има овлашћење да учествује у тим активностима и да „прати”, „одржава тијесан контакт са странама”, „помаже”, „учествује на састанцима” и „извјештава”. Метју Периш, стручњак за међународне односе и бивши правник у ОХР-у, пише: „Функције високог представника ограничене су на координацију рада других

међународних организација, те праћење и подстицање домаћих званичника да испуне своје дејтонске обавезе”.³¹

71. Карлос Вестендорп, први високи представник који је присвојио бонска овлашћења, признао је: „На Бонској конференцији, успјели смо да уведемо начин на који високи представник може да доноси те одлуке, што, правно гледајући, није у складу са Дејтоном . . . Морам признати да то и није било баш легално”.³²

72. Бивши британски амбасадор у БиХ Чарлс Крофорд, који је помогао у креирању „бонских овлашћења“, написао је: „Колико видим, бонска овлашћења *немају никакав стваран правни основ*. Изродила су се у међународно политичко блефирање у игри моћи, коју су високи представници узастопно умотавали у правнички језик да би цијела ствар изгледала импозантно и неизбјежно”.³³

73. На међународном плану, све више се увиђа незаконитост бонских овлашћења. У чланку који је Европски савјет за спољне послове објавио у јануару 2021. године, бивши шведски премијер Карл Билт, који је био први високи представник, истакао је: „Правни основ (бонских овлашћења) крајње је упитан”.³⁴

74. У Новој источној Европи (*New Eastern Europe*), Иван Пепић са Института за друштвена и политичка истраживања из Мостара такође наглашава непостојање било каквог правног основа за бонска овлашћења и пише:

Важно је нагласити да Управном одбору ПИК-а није додијељена власт од стране било које међународне организације и да нема статус помоћног тијела УН. Стога није јасно како се ОХР трансформирао из координатора програма у „еуропског заштитника” у Босни и Херцеговини с извршним обвезујућим полугама моћи.

. . . Према међународном праву . . . међународне организације не могу саме створити, а потом саме одредити и додијелити си властите компетенције и овласти.³⁵

75. У говору који је пред Савјетом безбједности одржао у новембру 2020. године, актуелни високи представник Валентин Инцко навео је да високи представник треба да

---

³¹ Matthew Parish, *A Free City in the Balkans* 86 (2010).

³² Адис Мерџановић, *Democracy by Decree, Prospects and Limits of Imposed Consociational Democracy in Bosnia and Herzegovina* (2015), 256.

³³ Charles Crawford, *Bosnia: the Bonn Powers Crawl Away to Die*, видјети на адреси: charlescrawford.biz/2011/07/05/bosnia-the-bonn-powers-crawl-away-to-die/ (курзив додат).

³⁴ Carl Bildt, *Bosnia to war, to Dayton, and to its slow peace*, *European Council on Foreign Relations*, 28. јануар 2021.

³⁵ Иван Пепић, *The next High Representative must reconsider European power-sharing solutions for Bosnia*, *New Eastern Europe*, 25. јануар 2021.

врати ранију незакониту праксу владавине одлукама рекавши: „У ранијем периоду, међународна заједница испробала је чврст интервенционизам и приступе који су подразумевали локалну одговорност без уплитања. С обзиром на ситуацију на терену, можда је вријеме да садашњи приступ преиспитамо”.

76. Срећом, повратак бивше диктаторске праксе високог представника је немогућ зато што је данас раширено схватање - и у БиХ и изван ње - да су таква овлашћења незаконита, нелегитимна и контрапродуктивна. Сваки покушај високог представника да врати диктаторску прошлости само би показао немоћ ОХР-а.

2. Неистините тврдње високог представника да има и друга овлашћења уз овлашћења из Анекса 10

77. С обзиром на то да све више посматрача и званичника отворено потврђује да Анекс 10. не даје никакав правни основ за бонска овлашћења, високи представник сада тврди да овлашћења црпи не само из Анекса 10, него и из резолуција Уједињених нација.³⁶ Његову тврдњу у том погледу никада не би подржале све чланице СБ УН, а, у ствари, СБ УН никад није ни покушао да овлашћењима високог представника из Анекса 10. дода нека нова нити да му делегира диктаторска овлашћења.

78. Иако су одређене чланице Савјета безбједности подржале закључке Савјета за спровођење мира, подржати не значи делегирати. Констатације Савјета безбједности у овим резолуцијама само су израз политичке подршке закључцима ПИК-а, *ad hoc* групе без икаквог правног овлашћења. У сваком случају, у закључцима ПИК-а које је Савјет безбједности прихватио не тражи се проширење мандата високог представника из Анекса 10. Како објашњава бивши правник ОХР-а Метју Периш, бонским овлашћењима само се тумачи Анекс 10, иако је „понуђено тумачење потпуно апсурдно”.³⁷

С. Опасна улога високог представника у БиХ

79. Према Анексу 10. Дејтонског споразума, високи представник треба да „помаже странама у њиховим напорима” и „помагати у рјешавању било каквих потешкоћа које настану у вези са цивилним спровођењем” Дејтонског споразума. Током година, високи представници упорно су игнорисали овај мандат и, у ствари, подривали стабилност и напредак БиХ.

80. Утицај ОХР-а био је најгори у периоду када је ОХР помоћу бонских овлашћења управљао БиХ властодржачки, чиме је политичке институције БиХ учинио немоћним и беспредметним. Непромишљене одлуке и злоупотреба овлашћења подметнута БиХ у том периоду, примарни су извори данашњих проблема у БиХ. На примјер, ЕУ је с правом нагласила потребу за широм реформом дисфункционалног правосуђа БиХ, а *то правосуђе је готово у цијелости производ ранијих противправних и непромишљених одлука високог представника.*

---

³⁶ OHR: Bosnia's RS parliament has no say over the end of intl oversight in BiH, N1, 10. март 2021.

³⁷ Matthew Parish, A Free City in the Balkans 90 (2010).

81. Чак и када не користи присвојена диктаторска овлашћења, високи представник остаје највећа препрека напретку у БиХ. На примјер, питање државне имовине, које је данас извор великог раздора у БиХ, било би ријешено прије неколико година да високи представник није потопио пресудан споразум о том питању до ког су дошле најјутицајније домаће политичке странке. Његово наметљиво гушење овог договора о рјешавању питања државне и војне имовине био је тежак ударац политичком напретку БиХ, чиме је спријечено договорено рјешење дугогодишњег конфликтног питања.

82. Посљедице поступака високог представника су овдје, као и у другим областима, биле нарочито штетне по развој стабилне и функционалне демократије у БиХ. Међутим, то није једина штета коју је нанијела интервенција високог представника. Када високи представник саботира компромисна рјешења до којих дођу лидери у БиХ, тиме не само да се блокира рјешење конкретног питања – већ и додатно отежава постизање компромиса у политички подијеленој БиХ. Сваки компромис који учини неки демократски изабран лидер да би се постигао договор о спорном питању носи политички ризик. Изабрани лидери и политичке странке неће давати политички ризичне уступке ако ће споразум који постигну сигурно поништити страни дипломата, чиме њихов уступак постаје беспредметан терет којим се не постиже ништа.

83. Међународна кризна група констатовала је да „даље постојање ОХР-а неће покренути грађане у правцу реформи, него може унијети раздор у мјери која је довољна да реформу учини недостижном”.³⁸

84. У недавном интервјуу, Дејвид Б. Кејнин (David B. Kanin), гостујући предавач на Факултет за напредне међународне студије при Универзитету Џонс Хопкинс, навео је слjedeће:

Сад, имате и оне који говоре . . . да се поново морају користити бонске власти и да мора постојати више интервенција и наметања од Европљана и Американаца, јер људи у Босни и Херцеговини то не могу урадити сами. Мислим да је то бесмислено, имаћете више присиле, али нећете имати развој било какве грађанске државе . . . То постаје зачарани круг. Међународна заједница каже да грађани у БиХ не могу напредовати, да не могу сами себе подржати, да међународна заједница мора бити тамо, а то онда спречава било какав развој . . . То не доводи до ичега што је трајно и стабилно у регији. Моје лично мишљење је да је једини начин да се крене напријед да све проблеме у регији ријеше људи који су тамо, а да западњаци имају само посредничку функцију, ако и то. У супротном, западњаци ће сједити на тим мјестима колико год

---

³⁸ International Crisis Group, *Bosnia's Dual Crisis*, 12. новембар 2009, стр. 16.

могу, или колико буду имали интерес, а када не буду, онда ће се опет вратити сукоби.³⁹

1. Бивши високи представници признају штетне посљедице ОХР-а по БиХ

85. У интервјуу који је Радију „Слободна Европа” дао у фебруару 2021. године, бивши високи представник Волфганг Петрич позвао је на затварање ОХР-а истичући да је ОХР „сада део проблема, а не решења”.⁴⁰ У другом интервјуу из фебруара 2021. Петрич каже да је ОХР, „основан у сврху рјешавања ситуације непосредно након рата, прошлост. Четврт стољећа послје ситуација је другачија, геополитичка ситуација се промијенила драматично и не можемо користити исте приступе као прије 25 година”.⁴¹

86. У недавно одржаној панел-дискусији поводом 25. годишњице Дејтонског споразума, Петрич је рекао: „Када читам да се стари "клинтоновци" враћају и хоће да опет започну оно што смо радили прије 20 година, ми Европљани дефинитивно се морамо од тога суздржати. Не треба јачати ОХР, поново користити бонска овлашћења. Не можете, 25 година након рата, поступати као да је рат тек завршен”.⁴²

87. Петрич је недавно изјавио сљедеће:

(Када сам предао дужност свом наслједнику Ешдауну 2002. године, већ је договорено да се ОХР постепено угаси до 2006. године. Но, док је војни прелазак са СФОР-а на ЕУФОР успјешно спроведен, а Међународни кривични суд за бившу Југославију затворен прије двије године, ОХР је још увијек ту . . . Моје је искрено увјерење да је одавно вријеме за сљедеће смањење међународног присуства у БиХ.)⁴³

88. У јануару 2021. године, бивши високи представник Карл Билт пише сљедеће: „Широко коришћење бонских овлашћења у том периоду недвосмислено је оснажило тенденције политичара у земљи да избјегавају своје одговорности и већу пажњу посвете томе како утицати на политике ОХР-а, умјесто да сједну и дођу до болног компромиса”.⁴⁴

---

³⁹ Канин: *Дејтон је дипломатска побједа Слободана Милошевића*, Al Jazeera, 13. децембар 2020

⁴⁰ Драган Штављанин, *Petritsch: Не видим свјетло на крају тунела на Балкану*, Радио Слободна Европа, 13. фебруар 2021.

⁴¹ БИВШИ ВИСОКИ ПРЕДСТАВНИК ВОЛФГАНГ ПЕТРИЧ: „Брисел креће брже и одлучније у реформе БиХ, ОНО ШТО ЋЕ УРАДИТИ бит ће одлучујуће . . .”, Слободна Босна, 19. фебруар 2021.

⁴² International Institute for Peace, *Bosnian and Herzegovinian Peace Agreement turns 25 - PART II*, 11. јануар 2021, на страници: [youtube.com/watch?v=4WuhlrNjNII](https://www.youtube.com/watch?v=4WuhlrNjNII).

⁴³ Славко Митровић, *Мамузање мртвог ОХР-а*, Глас Српске, 29. децембар 2020.

⁴⁴ Carl Bildt, *Bosnia to war, to Dayton, and to its slow peace*, European Council on Foreign Relations, 28. јануар 2021.

Затим, каже: „Фаза наметнутих међународних одлука донијела је одређени напредак али је, истовремено, ојачала деструктиван тренд у политици земље”.⁴⁵ У интервјуу који је у јануару 2021. године дао БХТВ, Билт је рекао: „Времена примјене бонских овлашћење су прошла. Ово више није протекторат међународне заједнице и треба кренути даље”.⁴⁶

2. Пријетње и ултиматуми високог представника

89. Почетком ове године, Инцко је послао ултимативно писмо, у ком захтијева да Народна скупштина Републике Српске повуче три признања која је 2016. године додијелила бројним појединцима и организацијама поводом обиљежавања 25. годишњице Народне скупштине. Амбасадор Инцко каже да ће повлачење признања „скинути колективну одговорност са српског народа” и уклонити „колективну кривицу”. Инцково приписивање кривице недужним Србима - чак и српској дјечи - за злочине које су током рата починили појединци велика је увреда и супротност европским вриједностима. Колективна кривица једног народа је отрован, фашистички и фанатизован концепт који је деструктиван по национално помирење и склад.

90. У фебруару 2021. године, високи представник Инцко поновио је своју ранију изјаву да ће покушати да наметне закон којим се инкриминише изражавање одређених мишљења о ратној историји БиХ. Како је детаљно објашњено у Прилогу 3. уз Двадесет и трећи извјештај Републике Српске Свјету безбједности УН, одлука којом би се октроисао такав цензорски закон био би противправан, плиткоуман и неспроводив. Могућност доношења такве одлуке напад је на демократско уставно уређење БиХ и неоправдана пријетња по помирење, слободно истраживање историје и слободу изражавања.

91. Високи представник нема правно овлашћење да пренебрегава демократски законодавни систем и одлукама октроише законе; дакле, никаква мјера те врсте не би била правно обавезујућа по грађане БиХ. Да би неки пропис био правно обавезујући, мора га усвојити Парламентарна скупштина у складу са Уставом БиХ. Међутим, то тијело одбило је предложени цензорски закон у више наврата.

92. Штавише, цензорски закон којим се забрањује дебата о квалификацији злочина у Сребреници представљао би повреду права грађана на слободу изражавања, које је заштићено Уставом БиХ и Европском конвенцијом о заштити људских права. Такав закон био би директно несагласан са одлукама Европског суда за људска права којима се штити право на слободу изражавања.

93. Република Српска и њени лидери снажно подржавају истрагу свих ратних злочина и привођење свих ратних злочинаца правди, без обзира на националност и починилаца и жртава. Република Српска подржава научни рад историчара са циљем да се истинито и у потпуности прикаже и схвати патња свих народа током сукоба деведесетих година прошлог вијека ради јачања повјерења и толеранције међу народима БиХ, те постизања пуног помирења садашњих и будућих генерација.

---

⁴⁵ *Id.*

⁴⁶ *Bildt: Смањити улогу високог представника у БиХ*, *Vijesti.ba*, 29. јануар 2021.

94. Затварање оних који изражавају одређена мишљења о историји, не само да је далеко од залагања за помирење, него служи једино продубљивању неповјерења и нетрпељивости.

3. Срби и Хрвати у БиХ једногласно се слажу у томе да ОХР изазива проблеме и да мора бити затворен

95. Иако су Срби у БиХ и њихови политички представници скоро једногласни у томе да ОХР мора бити затворен, деструктивну улогу високог представника у БиХ не увиђају само они.

96. Предсједник највеће хрватске странке у БиХ (ХДЗ) Драган Човић у јануару 2021. године позвао је на затварање ОХР-а рекавши: „Захваљујем ОХР на свему доброме што је допринио нашој земљи, али тежина политичких проблема које је у одређеним временским интервалима и једностраним потезима донио дебело премашује све оно што је ОХР као међународна институција допринијела”.⁴⁷ На састанку Савјета безбједности Уједињених нација у формату Арија одржаном 20. новембра 2020. године, Човић је детаљно говорио о томе да Инцков извјештај Савјету безбједности игнорише агресивне поступке бошњачких политичких странака против права Хрвата као конститутивног народа.

97. У новембру 2020. године, Хрватски народни сабор БиХ, организација коју чини хрватске политичке странке, одбацио је Инцкове „неистините наводе” и истакао да је из његовог извјештаја Савјету безбједности изостављена критика политика које „газе права конститутивних народа”.⁴⁸

98. Утицајан хрватски медиј *Дневник* громогласно је осудио извјештај високог представника Савјету безбједности УН наводећи да је „садржај документа такав да се чини као да је писан у средишњицама било које бошњачке политичке странке у БиХ. Тако Инцков извјештај обилује клеветам и чистим лажима о хрватској и српској политици у БиХ”.⁴⁹

99. За надати се је да ће чланицама Савјета безбједности постати очигледно да, иако извјештаји Савјету безбједности о кретањима у БиХ могу бити корисни, то је функција која не захтијева дипломату на нивоу амбасадора, 89 запослених уз све њихове трошкове, а засигурно не оправдава даље присуство фигуре чија је улога у тој мјери раздорна.

V. Европске интеграције

A. Напредак на европским интеграцијама

100. Водеће српске, бошњачке и хрватске странке сагласне су у подршци европским интеграцијама БиХ. У Мишљењу Европске комисије из 2019. године о захтјеву БиХ за

---

⁴⁷ ЧОВИЋ: ХДЗ покраден, од грађанске државе нема ништа, треба затворити ОХР, Хрватски медијски сервис, 7. јануар 2021.

⁴⁸ Bosnian Croat parties: Int. admin. omitted many issues in his Report on Bosnia, N1, 5. новембар 2020.

⁴⁹ БОШЊАЧКИ ЛОБИСТ Инцко писао Вијећу сигурности УН-а, изнио тешке клевете на рачун Хрвата и Срба, Dnevnik.ba, 4. новембар 2020.

чланство у ЕУ, утврђено је 14 кључних приоритета да би БиХ добила препоруку за отварање приступних преговора. Ови критеријуми су захтјевнији од критеријума које су добиле друге земље у истој фази европских интеграција. Међутим, лидери у БиХ раде на томе да свих 14 приоритета буде остварено у најкраћем могућем року.

101. Недавно су представници радне групе водећих бошњачких, српских и хрватских странака рекли да је завршено шест од 14 приоритета, те да се тренутно у законодавној процедури налазе још три приоритета (закони који се тичу јавних набавки, Високог судског и тужилачког савјета и спречавања сукоба интереса).⁵⁰

102. У фебруару 2021, представници Парламентарне скупштине, Парламента ФБиХ, Народне скупштине Републике Српске и Скупштине Дистрикта Брчко усвојили су план приоритета за убрзавање европских интеграција БиХ.⁵¹ У истом мјесецу, министар безбједности на нивоу БиХ упознао је специјалног представника ЕУ Сатлера са инструкцијама којима се операционализује сарадња ЕУ са Еурополом.⁵² Сатлер је изјавио да је то добар примјер компромиса између нивоа власти на нивоу БиХ и ентитета.⁵³ Поздравио је политичку вољу неопходну за постизање договора и назвао је „добрим примјером онога што је у БиХ могуће”.⁵⁴

103. У фебруару 2021, Савјет министара усвојио је и Стратегију за контролу малокалибарског и лаког оружја за период 2021 - 2024 и пратећи акциони план са циљем повећања ефикасности свих субјеката у тој области и унапређења безбједности у БиХ и региону.⁵⁵

104. БиХ се такође креће ка смањењу емисија гасова са ефектом стаклене баште у складу са међународним иницијативама. У априлу 2021, БиХ је поднијела допуњени извјештај о утврђеним доприносима БиХ (НДЦ) Секретаријату УН за климатске промјене. У заједничкој изјави, Делегација ЕУ у БиХ, УН у БиХ и амбасаде САД-а, Велике Британије, Француске, Италије и Шведске назвале су овај извјештај „значајном прекретницом за Босну и Херцеговину по основу Споразума из Париза”. У истом мјесецу, Савјет министара усвојио је Оквир за реализацију Циљева одрживог развоја, документ који су раније усвојиле владе Републике Српске, ФБиХ и Дистрикта Брчко.⁵⁶ Ингрид Мекдоналд, стални координатор УН

---

⁵⁰ *HDZ BiH, SDA and SNSD express readiness to speed up BiH's path to the EU*, FENA, 18. март 2021.

⁵¹ *Предсједници парламената усвојили План приоритета за убрзавање пута БиХ ка ЕУ*, ФЕНА, 5. фебруар 2021.

⁵² *EU's Sattler: Matter of Bosnia-Europol cooperation solved through compromise*, N1, 12. фебруар 2021.

⁵³ *Id.*

⁵⁴ *Id.*

⁵⁵ *BiH CoM adopts Strategy for Control of Small Arms and Light Weapons in BiH*, FENA, 24. фебруар 2021.

⁵⁶ *Strömquist welcomes the adoption of the Sustainable Development Goals Framework*, FENA, 9. април 2021.

у БиХ, поздравила је овај поступак Савјета министара и рекла: „Усвајање овог документа доказ је преданости одрживом развоју кроз различите секторе и нивое власти, и резултат је вишегодишњих улагања у развој Оквира за Програм 2030.⁵⁷

В. Препреке пред напретком

105. Упркос чињеници да у БиХ постоји сагласност у погледу значаја европских интеграција, на путу БиХ ка ЕУ и даље стоје знатне препреке. Све док БиХ има страног надзорника - високог представника - и уставни суд са три мјеста резервисана за странце, остаће протекторат, а не држава пуног суверенитета која је квалификована за чланство у ЕУ, како су то већ констатовали званичници ЕУ.

1. ОХР

106. Даље присуство ОХР-а у БиХ неспојиво је са суверенитетом БиХ, а самим тим и са европским интеграцијама БиХ. Уз то, како објашњавамо у даљем тексту, наставак дјеловања ОХР-а спречава одређене напоре ЕУ у БиХ.

107. Као што је Европска унија више пута констатовала, наставак дјеловања ОХР-а са самопрокламованим „бонским овлашћењима” омета напредак БиХ на путу европских интеграција. У фебруару, специјални представник ЕУ у БиХ Јохан Сатлер изјавио је слjedeће: „Присуство ОХР-а неспојиво је са чланством БиХ у ЕУ, те морамо тежити његовом поступном гашењу”.⁵⁸ На форуму о европским интеграцијама БиХ, Сатлер је рекао да БиХ треба тежити смањењу присуства међународне заједнице пошто је садашњи обим тог присуства „неспојив са чланством у ЕУ”.⁵⁹ У погледу ОХР-а, у Мишљењу Европске комисије из 2019. године каже се слjedeће: „Тако интензиван међународни надзор је, у начелу, неспојив са суверенитетом Босне и Херцеговине, па стога и са чланством у ЕУ”.⁶⁰

108. ОХР подрива дјеловање ЕУ у БиХ. Као што је бивши високи представник Карл Билт написао у јануару, „континуирано присуство ОХР-а у својству старатеља Дејтона често разводњава утицај дјеловања ЕУ”.⁶¹

109. У ствари, високи представник постао је огорчени супарник ЕУ у борби око међународног утицаја у БиХ. На примјер, у интервјуу који је дао 12. априла, високи представник Инцко оспорио је мишљење специјалног представника ЕУ Јохана Сатлера, који је рекао да је ОХР неспојив са европском перспективном БиХ, снисходљивим коментаром: „Као једна од неколико чланица Управног одбора ПИК-а, ЕУ, наравно, има

---

⁵⁷ *Id.*

⁵⁸ *Sattler: OHR треба гасити*, ХБЖ Вијести, 17. фебруар 2021.

⁵⁹ EU Ambassador: BiH should strive to reduce intl community's presence, N1, 22. фебруар 2021.

⁶⁰ Мишљење Комисије о захтјеву Босне и Херцеговине за чланство у Европској унији, 29. мај 2019, стр. 7.

⁶¹ Carl Bildt, *Bosnia to war, to Dayton, and to its slow peace*, European Council on Foreign Relations, 28. јануар 2021.

право на своје мишљење”.⁶² Умјесто да ЕУ третира као главног међународног саговорника БиХ, високи представник своди ЕУ на „једну од неколико чланица” Управног одбора ПИК-а, *ad hoc* тијело без икаквог правног ауторитета на чијем челу је сам високи представник.

2. Стране судије Уставног суда БиХ

110. Друга битна препрека која стоји између БиХ и европских интеграција је дугогодишње присуство страних судија у Уставном суду БиХ. Устав БиХ садржи неуобичајену одредбу - као привремену мјеру у периоду од пет година - којом се три од девет судијских мјеста у Уставном суду БиХ резервишу за странце.

111. У Мишљењу се, међу 14 „кључних приоритета” за БиХ, с правом налази и „рјешавање питања међународних судија у Уставном суду БиХ”.⁶³ Република Српска цијени уважавање ЕК да су стране судије у Уставном суду БиХ неспојиве са европским интеграцијама.

112. Присуство страних судија у Уставном суду БиХ неспојиво је са суверенитетом БиХ и демократијом. Републици Српској није познато да иједна суверена земља у свијету има стране судије у уставном суду, а камоли судије које је именовао појединац – председник страног суда без пристанка дате земље као услова. Како примјећује професор Хејдн, улога страних судија у Уставном суду „наравно, подрива суверенитет Босне и Херцеговине пошто надлежност за доношење одлука да људима који не могу, према уставу, имати држављанство земље”.⁶⁴

113. У свом чланку о Суду БиХ из 2016. године, Стефан Грацијадеи са Универзитета у Антверпу пише:

Још у већој мјери је са националним суверенитетом неспојива идеја да међународне судије могу да сједе у националним судовима највише инстанце. „Због доктрине државног суверенитета, звучи незамисливо да страни држављанин треба да сједи у врховном суду или уставном суду друге земље”. Ово је нарочито тачно зато што се ови судови налазе на међи између политике и права: имају моћ да сагледавају законе, који почивају на вољи народа, у односу на национални устав.⁶⁵

---

⁶² ОХР, Еуро Блиц: Интервју са високим представником Валентином Инцком, 12. април 2021.

⁶³ Мишљење Комисије о захтјеву Босне и Херцеговине за чланство у Европској унији, 29. мај 2019.

⁶⁴ Robert M. Hayden, *Blueprints for a House Divided: The Constitutional Logic of the Yugoslav Conflicts* (1999) 131.

⁶⁵ Stefan Graziadei, *Six models for Reforming the Selection of Judges to the BiH Constitutional Court*, Centre for Southeast European Studies, Working Paper No. 14 (јануар 2016) стр. 4 (цитат: Joseph Marko, *Foreign Judges: A European Perspective*, in *Hong Kong's Court of Final Appeal: The*

114. Стране судије у Уставном суду БиХ подривају и његов легитимитет као највећу вриједност сваког суда надлежног за судску ревизију. Без таквог легитимитета, јавност неће прихватити судске одлуке којима се поништавају закони које су донијеле демократски изабране институције. Грацијадеи истиче да стране судије „нису студирале домаће право, често не познају језик земље, а као држављани друге земље неспремни су да поштују врховни закон земље са којом их не веже спона држављанства”.⁶⁶

115. Уставни суд БиХ погоршава дефицит легитимитета тиме што не припрема одређене битне одлуке на енглеском језику, укључујући и одлуке у чијем доношењу су учествовале стране судије. Без енглеске верзије одлуке, поставља се питање како стране судије - од којих ниједан не говори језике у БиХ - могу независно и на основу чињеница закључивати да ли се придружити датој одлуци и подржати образложење.

116. Што је још горе, с обзиром да стране судије Уставног суда не говоре језике у БиХ, непостојање енглеских верзија одлука Суда чак значи да те стране судије не могу ни да прочитају ни схвате званичну верзију досадашње судске праксе. Апсурднији услов за највиши суд једне земље - судије које чак не могу да прочитају раније одлуке тог суда - тешко да се може замислити.

117. Још више узнемирује чињеница да је ова несувисла ситуација сасвим непотребна. Стране судије у Уставном суду БиХ већ не учествују у великој већини предмета пред тим судом. Као што је Метју Периш недавно истакао, „ако Суд може да функционише без страних судија 95% времена, онда без њих може функционисати и 100% времена”.⁶⁷

118. Редикулозна ситуација у којој се један уставни суд са страним судијама повинује неизабраном међународном бирократи са незаконитим овлашћењима, захтјева тих истих странаца да се одлукама тог суда „поштује владавина права” претвара у циничну фарсу.

119. Највеће српске и бошњачке странке у БиХ снажно се залажу да стране судије у Уставном суду БиХ буду замијењене држављанима БиХ, те су и предложиле закон у том смислу. Међутим, СДА и друге бошњачке странке одбиле су чак и да размотре тај приједлог, чиме су спријечиле, још једном, да БиХ функционише како је предвиђено Дејтонским споразумом и тако стале на пут напретку БиХ ка чланству у ЕУ.

Development of the Law in China's Hong Kong, ed. by Simon Young and Yash Ghai (New York: CUP, 2014), стр. 637-65 (стр. 637)). (фусноте изостављене).

⁶⁶ Graziadei под 5 (фусноте изостављене).

⁶⁷ Matthew Parish, *Constitutional reform in contemporary Bosnia*, Transconflict, 20. април 2021.